Valtioneuvoston selonteko EU-politiikasta *Vahva ja yhtenäinen EU – kohti kestävämpää Euroopan unionia*

VNS 7/2020 vp

Lausunto eduskunnan suurelle valiokunnalle

28.4.2021

Matti Viren, prof. TY

matvir@utu.fi

Selonteon yleisilme

- Selonteko karttaa kaikkia esiintulevia ongelmia ja keskittyy maalaamaan kuvan aina vain paremmasta Euroopan Unionista
- Tätä kuvastavat jo sanavalinnat: lasketaan muutaman avainverbin lukumäärä:
- Kehittää 69, edistää 30, parantaa 5, turvata(an) 4, syventää 4 mahdollistaa 3
- Mutta
- Vähentää 2, poistaa 1, estää 1, supistaa 0, lakkauttaa 0, leikata 0, kieltää 0, maksaa 0, rasittaa 0

Kielikuvat eivät oikein kohtaa todellisuutta

- **”Maailman kilpailukykyisin ja sosiaalisesti ehein ilmastoneutraali unioni (vert Lissabonin strategia):**
- ***Yhteiskuntiemme resilienssin, EU:n kilpailukyvyn, ekologisen kestävyyden sekä sosiaalisen oikeudenmukaisuuden kannalta on välttämätöntä, että EU:n kasvustrategia perustuu ilmastoneutraalin talouden luomiseen”. (s. 3)***
- Särähtää korvaan, kun 13.4 julkaistiin Vihreät toimet : ilmastopolitiikan vaikutuksia työllisyyteen -raportti josta kävi ilmi, että kunnianhimoisempi ilmastopolitiikka johtaa vääjäämättä työllisyyden heikkenemiseen…
- EU:n ongelmat loistavat poissaolollaan: heikko kasvu & kilpailukyky, jättiläismäiset velat, pankkisektorin heikko tuloskunto jne.

Onko elpymisväline oikeasti elpymisväline?

”Suomi korostaa, että **covid-19-kriisin aiheuttamiin talousvaikutuksiin liittyvä elpymisväline on kertaluontoinen ja poikkeuksellinen kriisitoimi, jonka kesto ja käyttötarkoitus ovat selkeästi rajatut.** Elpymisvälineen oikeusperusta on poikkeukselliseen kriisitilanteeseen vastaaminen. Elpymisväline toteutetaan EU:n perussopimus-, lainsäädäntö- ja toimielinkehikon sisällä, toimielinten välistä tasapainoa horjuttamatta. Suomi on hyväksynyt elpymisvälineen näillä reunaehdoilla. EU:n monivuotinen rahoituskehys on jatkossakin ensisijainen tapa rahoittaa unionin toimintaa” (s. 16).

Miten ym. kappale sopii yhteen jälkimmäisen kappaleen kanssa? Onko ”väline” oikeasti kriisitoimi. Jälkimmäinen kappale viittaa siihen, että kyse on lukuisista rakenepoliittisista tavoitteista, joihin tarvitaan pysyvää rahoitusta.

”Suomelle on keskeistä, että elpymisvälineestä jäsenvaltioille kohdennettavaa rahoitusta käytetään sovitulla tavalla **kasvua ja kilpailukykyä parantaviin rakenteellisiin uudistuksiin sekä ilmastotoimiin. Olennaista on, että rahoitusratkaisut tukevat unionin laaja-alaisia politiikkatavoitteita, kuten vihreää ja digitaalista siirtymää. Myös sosiaali- ja terveysjärjestelmien resilienssi, ihmisten työ- ja toimintakyvyn ylläpitäminen sekä tasa-arvoiset mahdollisuudet ovat tärkeitä paitsi inhimillisestä myös työllisyyden ja talouden kestävän elpymisen näkökulmasta”**.

Ei sanaakaan elpymisvälineeseen liittyvistä massiivisista tulonsiirroista politiikassaan epäonnistuneille valtiolle. Onko Suomelle mitään kantaa tähän kehityskulkuun? Vai onko samantekevää keille (maille/väestöryhmille) elvytys suunnataan?

SURE ja ”akuutti kriisi”

Covid-19-kriisin yhteydessä perustettu **työttömyysriskien lieventämisen tukiväline (SURE)** on poikkeuksellinen ja kertaluonteinen ratkaisu akuuttiin kriisiin vastaamiseksi. (s. 15)

SURE-välineellä tuetaan **työajan lyhentämisjärjestelyjä** ja muita vastaavia toimenpiteitä, jotta jäsenvaltiot voivat suojella työpaikkoja, työntekijöitä ja itsenäisiä ammatinharjoittajia työttömyyden ja tulonmenetysten riskiltä **(?).**

Komission uusimman ehdotuksen myötä SURE-ohjelmasta ehdotetun kokonaisrahoitustuen määrä nousee yhteensä noin 90,3 miljardiin euroon.

Mikään ei viittaa siihen, että SURE oli poikkeuksellinen ja kertaluonteinen ratkaisu! Työttömyyttä tulee aina olemaan EU-alueella. Järjestely vain osataan kasvattaa EU:n tukiviidakkoa ja byrokratiaa. Siksi tällaisiin hankkeisiin on syytä suhtautua vähemmän innostuneesti.

Pankkiunioni ei ole vain yksisuuntainen tie

- ”Suomi kannattaa **vahvan sijoittajavastuun** toteutumista” (s. 15).
- Mutta vahvaa sijoittajavastuuta ei ole sitä, että esimerkiksi suomalaiset pankit joutuvat maksamaan vakausmaksuja vakuusrahastoon (=pankkialan rahoittama **yhteinen kriisinratkaisurahasto)** jopa kahden miljardin euron arvosta (valtioneuvoston viime kevään U-kirjelmän mukaan) ilman että maksut riippuisivat pankkien riskeistä .
- Vahvaa sijoittajavastuuta on se, että jos pankki X harjoittaa holtitonta lainaus- ja sijoituspolitiikkaa, sen omistajat maksavat tappiot. Nyt maksumiehiksi joutuvat jollain todennäköisyydellä muiden maiden pankkien asiakkaat. Rahavirtojen suunta on ilmeinen: suomalaiset pankit ovat hyvässä kunnossa, ja niiden riskit ovat olemattoman pienet. Sen sijaan ”etelässä” kriisi kytee edelleen.

Omituinen näkökulma verotukseen

- **”Oikeudenmukainen, tehokas ja kestävä verotus on keskeisessä roolissa pyrittäessä vihreään kasvuun ja digitaaliseen talouteen s. 16). Verotuksen on tuettava kestävää kehitystä ja ilmastonmuutoksen hillintää** niin kansainvälisesti kuin kansallisesti sosiaalisesti oikeudenmukaisella tavalla ja veropohja turvaten samalla kilpailukyvystä huolehtien. **Verotuksella on ohjattava** kestävämpiin valintoihin tuotannossa ja kulutuksessa”.
- Taloustieteessä **optimaalinen verotus** on sellaista, jossa verotulot pyritään maksimoimaan puuttumalla **niin vähän kuin mahdollista** talousyksiköiden käyttäytymiseen (ts. minimoidaan hyvinvointitappio). Hallituksen näkökulma on tyystin toisenlainen: verotuksella pyritään nimenomaan vaikuttamaan käyttäytymiseen jopa verotulojen kustannuksella.
- Mutta mikä on oikeaa (kestävää?) käyttäytymistä? Sekö, joka on hallituksen mielen mukaista?

EU:n verotusoikeudelle vihreää valoa

- ”Suomi osallistuu **aktiivisesti** keskusteluun unionin uusista omista varoista ja arvioi tulevia ehdotuksia, kuten **hiilidioksidipäästöjen tullimekanismia ja digitaaliveroa**, kansallisen ja eurooppalaisen kokonaisedun näkökulmasta. EU:n omia varoja kehittämällä voidaan esimerkiksi vähentää elpymisvälineen takaisinmaksusta jäsenvaltioille aiheutuvaa maksuosuutta. Muutokset omien varojen järjestelmään eivät saa **suhteettomasti (?) lisätä Suomen maksuosuutta**. (s. 17). Miten Suomi voi sitoutua näin löysiin lupauksiin?

- ”EU:n omien varojen **kehittämisellä**” tarkoitetaan suomeksi suomalaisten verotuksen kiristämistä. Suomalaisten maksuosuus ei vähene uusien tulonsiirtomuotojen myötä. Suomen maksuosuus ei pienene, vaikka se jaettaisiin 1000 osaan.

- Selonteon tekijöiden mieleen ei kertaakaan ole tullut mahdollisuus, että niin jäsenvaltioiden kuin EU:n menoja **supistettasiin**. Kuitenkin ilmeinen syy Euroopan heikkoon talouskehitykseen on juuri ylisuureksi paisuneet julkiset menot ja kohtuuton verorasitus.

EU:n laajeneminen on hallituksen mieleen

- ”EU:n **laajentumispolitiikalla ja naapuruuspolitiikalla** edistetään rauhaa, hyvinvointia ja vakautta Euroopassa. EU:n tulee jatkaa selkeisiin kriteereihin perustuvan ja uskottavan laajentumispolitiikan toimeenpanoa
- **Turkin** etääntyminen EU:sta on edelleen jatkunut, ja maan demokratia-, oikeusvaltio- ja ihmisoikeuskehitys on huolestuttava. **Vuoropuhelua ja yhteistyötä Turkin kanssa tulee kuitenkin jatkaa, eikä EU:n tule katkaista Turkin EU-jäsenyysprosessia, sillä tämä on edelleen viitekehys, joka mahdollistaa Turkin kehityksen seurannan ja kriittisenkin vuoropuhelun**. EU:n Turkki-politiikan tulee olla pitkäjänteistä ja johdonmukaista kaikilla osa-alueilla” (s. 19).
- Hallitus ei näe mitään ongelmia EU:n laajenemisessa. Näkemys Turkin kehityksen suhteen äärimmäisen naiivi: Ergodan ei ole mikään kerran 1000 vuodessa esiinnouseva poikkeusilmiö

Uusia tulijoita …..

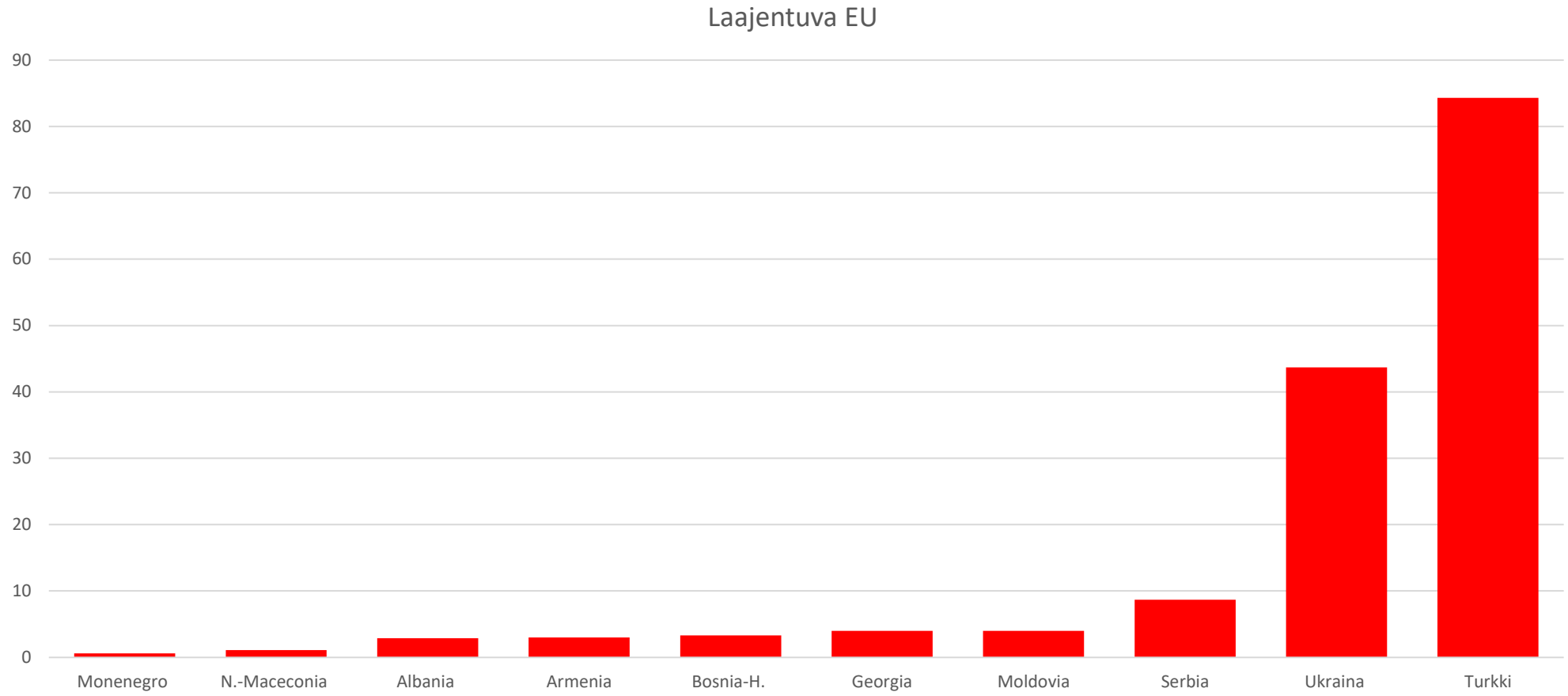

Mahdollisissa uusissa jäsenmaissa on asukkaita yhteensä 156 miljoonaa, EU:ssa nyt 448 miljoonaa. Kaikki ovat monta kertaluokkaa suomalaisia köyhempiä. Selvää on tämä näkyy tulonsiirroissa ja jäsenmaksuissa Suomen kannalta epäedullisena kehityksenä. Sitä paitsi uusien jäsenmaiden lista ei edes pääty tähän

Suurvaltapolitiikan suhteen Suomella ei pitäisi olla suurempia ambitioita

- ”Suomi pitää **EU:n globaalin roolin ja vaikutusvallan vahvistamista** välttämättömänä suurvaltahourailua” (s. 18)
- ”EU:n ja Naton toimiva yhteistyö on Suomen etu. **EU:n ja Naton välisen yhteistyön** on oltava kummankin osapuolen kannalta hyödyllistä ja luonteeltaan toisiaan täydentävää. EU:n turvallisuus- ja puolustusyhteistyön kehittäminen hyödyttää myös Natoa eurooppalaisen turvallisuuden ja eurooppalaisten suorituskykyjen vahvistuessa”.
- Euroopan suurvalta-asema ”meni jo”.